

dit niet te pas. Uitspraken van meerdere vergaderingen met den term: „wij bevelen en gelasten” zijn niet Gereformeerd” (blz. 121). Dan zegt Dr Bouwman: „Dit is lijnrecht in strijd met Voetius, die immers oordeelt dat de meerdere vergaderingen niets papistisch en antichristelijks bedrijven, wanneer zij bevelen en gelasten,” blz. 227 v.

Nu gaat het er op dit oogenblik natuurlijk niet over, wie te dezer zake Voetius recht begrepen heeft, Dr Rutgers of Dr Bouwman, noch wie eventueel gelijk heeft, Voetius of Rutgers, maar hierover, dat dit de opvatting van het kerkverband en van de kerkelijke bevoegdheid was bij de leiders der Doleantiebeweging, Dr Rutgers, Dr Kuiper e.a., en dat zij uit en naar die overtuiging gehandeld hebben bij den opzet en de leiding der kerkelijke beweging, die tot de Doleantie voerde.

En die meening was volgens Dr Bouwman's boek gansch onjuist, „lijnrecht in strijd met Voetius”.

Maar dan volgt toch, „dat de Doleantiebeweging”, als de in Dr Bouwman's boek gegeven voorstellingen juist zijn, „rust op eene jammerlijke kerkrechtelijke dwaling harer leiders?”

Waarom zit hier mijn volkomene verkeerde beoordeeling van Dr Bouwman's boek?

Zou men zich ook ooit kunnen voorstellen, dat Dr Rutgers en Dr Kuiper, met denkbeelden over kerkverband en classisale en synodale macht, als in dit boek van Dr Bouwman ontwikkeld worden, overgaan zouden zijn tot hunnen moeilijken kerkelijken strijd, die tot de Doleantie leidde?

Maar, hoe men daar ook over denke, dit blijkt toch zonneklaar, dat de leiders der Doleantie kerkrechtelijk in eene jammerlijke dwaling verkeerd hebben, als de voorstellingen van Dr Bouwman's boek juist zijn, en dat derhalve dan de Doleantiebeweging zelve berust op eene jammerlijke kerkrechtelijke dwaling harer leiders.

Dat is niet eene verkeerde beoordeeling door mij van Dr Bouwman's boek, maar eene uit de voorstellingen van dat boek rechtstreeks volgende noodzakelijkheid.

Maar in de tweede plaats.

Dr Bouwman zegt: ook volgens Voetius mochten onder bepaalde omstandigheden de kerken wel breken met classis en synode, evenals de leden met eene kerk. En die omstandigheden waren in de Hervormde Kerk en hare synodale organisatie in 1886 aanwezig. En als conclusie schijnt hij te willen suggereren: dus was het ook volgens de voorstellingen in mijn boek met de Doleantie alles in orde.

Maar ook hier schiet het bewijs te kort.

We zullen natuurlijk niet discussieeren over de verkeerdheid der Hervormde Kerk en hare synodale organisatie. Want daarover zullen we het wel eens zijn.

Maar... de kerkeraad van de Hervormde Kerk te Amsterdam heeft niet onder de kloke leiding van Dr Kuiper, Dr Rutgers e.a. flinkweg met de Synodale organisatie gebroken, de moderne predikanten geschorst, enz., doch zij bleef in die organisatie, maakte toen bepalingen inzake het beheer ook bij mogelijke kerkelijke censuur van kerkeraadsleden. Daarop greep het Classicaal bestuur in met schorsing.

Zeker, het ging wezenlijk om dieper dingen. Maar die beheersquaestie op zichzelf was geene geloofsaestie. En volgens de voorstelling van Dr Bouwman's boek mogen, ja behooren, Classis ook in te grijpen in de zaken van particuliere kerken bij wanbestuur ten aanzien van geldelijke aangelegenheden. „Bovendien hebben de synoden bevoegdheden ten aanzien van de bezittingen der particuliere kerken. Immers volgens Voetius heeft de synode het recht om een corrupten kerkeraad, die zich hardnekkig aan wanbestuur schuldig maakt te excommuniceren”, blz. 270. Wel zal het oordeel over wat wanbestuur is, kunnen verschillen tusschen wie dat bestuur voert en wie daarop moet toezien. Maar voor wie toezicht houdt, beslist natuurlijk zijn eigen oordeel. En daaraan heeft dan de beheerder zich te onderwerpen, als wie toezicht houdt, metterdaad recht van, en plicht tot, toezicht heeft. En hadden nu, volgens Dr Bouwman's boek, Classis en Synode, recht en plicht tot ingrijpen ook in financiële beheersaangelegenheden der particuliere kerken, dan mocht het Classicaal bestuur ook ingrijpen bij wat de Amsterdamsche kerkeraad inzake het beheer der kerkelijke goederen bepaalde, wanneer het daarin wanbestuur zag. Het Classicaal en het Synodaal bestuur van de Hervormde Kerk hebben wel veel kwaads gedaan. Maar met het toezicht op, en ingrijpen in, de beheersaangelegenheden van de goederen der Hervormde gemeente te Amsterdam, ook door schorsing der daarin zijns inziens verkeerd handelende kerkeraadsleden, ging het dan toch niet buiten zijne bevoegdheid, als de voorstellingen inzake de macht der meerdere kerkelijke vergaderingen ten aanzien van de particuliere kerken ook betreffende het financiële, in Dr Bouwman's boek gegeven, juist zijn.

Het vele verkeerde, dat dit Bestuur heeft gedaan, en ook destijds deed, nam niet weg, dat het dan met dat ingrijpen en de schorsing vanwege z.i. wanbeheer,

binnen zijne bevoegdheid bleef, en slechts zijnen plicht deed, zij het ook wellicht op onverstandige wijs.

En dan was onderwerping op dat punt plichtmatig, en verzet ongeoorloofd en revolutie: nu de kerkeraad nog niet met de Synodale organisatie gebroken had.

En in de derde plaats. Wanneer het kerkverband in de Hervormde Kerk destijds eens geweest was, zooals Dr Bouwman's boek het als Voetiaansch en Gereformeerd voorstelt, en Dr Kuiper en Dr Rutgers en de andere leden van den kerkeraad der Hervormde Kerk destijds te Amsterdam inzake het beheer (ook wat betreft gevolgen bij mogelijke kerkelijke censuur van kerkeraadsleden), eens ondernomen hadden, wat zij nu gedaan hebben, had dan niet volgens de voorstelling in het boek van Dr Bouwman de Classis mogen en moeten ingrijpen ook met eventuele censuur?

Zegt men: maar dan waren er die toestanden niet geweest, en dan zouden dergelijke gebeurtenissen niet zijn voorgevallen, dan lost men daarmee deze quaestie niet op. Men kan toch stellen, dat zoo gehandeld ware. En dan had volgens de voorstelling der classisale en synodale macht in Dr Bouwman's boek, de Classis moeten ingrijpen en mogen, zoo niet moeten, schorsen. Dan blijkt dus zulk handelen van den kerkeraad te Amsterdam in 1885 revolutionair, n.l. wanneer men het kerkverband en de classisale en synodale macht bepaalt zooals in dit boek wordt gedaan, en de particuliere kerken zoo met alles aan die macht onderworpen voorstelt.

Ik zie dus niet in, dat ik op het nu besproken punt de dissertatie van Dr Bouwman „volkomen verkeerd beoordeeld” heb, en dat uit de voorstellingen in dat boek, als zij juist zijn, niet volgt, „dat de Doleantiebeweging rust op eene jammerlijke kerkrechtelijke dwaling harer leiders, en dat zij in wezen eene ongeoorloofde kerkelijke revolutie is geweest.”

En wat dat „tal van andere punten” van Dr Bouwman's boek betreft, waaromtrent ik „volkomen verkeerd beoordeeld” zou hebben, dit kunnen we eventueel overwegen, wanneer zij nader in het licht gesteld worden.

Waar de kwestie van bijzondere beteekenis is, meenen we door volledige overname van beide stukken, onzen lezers een dienst te doen.

K. S.

KERKNIEUWS

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Zaandam (3e pred. plaats): J. H. Mulder te Giessen Nieuwkerk en R. J. v. d. Meulen te IJmuiden.

Beroepen te:

Strijen: Cand. A. B. C. Hofland, hulppred. te Naaldwijk. Nijverdal (als 2e miss. pred.): H. Bergema, docent te Karoemi, met verlof hier te lande.

Bedankt voor:

Steenwijk: H. J. Riphagen te Schoonebeek (Dr.), Zalt-Bommel: O. van Noort te Schoonewoerd (Z.-H.).

Benoemd tot Hulprediker te:

Dedemavaart: Cand. H. Helman te Schoonebeek. Deventer: Cand. D. J. Scholten te Zutphen. Wieringerwerf: H. van Twillert te Beekbergen.

Intrede te:

Berkum: Cand. A. B. Roukema. Tekst: Openb. 12: 6a en 14a. Oosterbeek: A. v. d. Weg. Tekst: Jes. 59: 20 en 21.

Afscheid van:

Deventer: Dr P. G. Kunst. Tekst: Matth. 28: 20 (15 Sept.).

De S. Kamper, †

Te Meerkerk is Zaterdag 11 September in den ouderdom van 61 jaar overleden Ds S. Kamper, pred. der Geref. Kerk aldaar.

Ds A. M. Donner, †

Te Zeist is Maandag 13 September in den ouderdom van 78 jaar plotseling overleden Ds A. M. Donner, emer.-pred. der Geref. Kerk van Amersfoort.

Emeritaat Ds N. Diemer.

De Classis Haarlem der Geref. Kerken heeft aan Ds N. Diemer te Vijfhuizen om gezondheidsredenen cervol emeritaat verleend.

Candidaten tot den Heiligen Dienst.

De Classis Haarlem der Geref. Kerken heeft praeparatoir geëxamineerd en met algemeene stemmen beroepbaar verklaard den heer H. W. Wierda, theol. cand. te Haarlem.

Cand. Wierda is gaarne bereid des Zondags de Kerken te dienen en een eventueel beroep in overweging te nemen. Zijn adres is: Zaanstraat No. 51, Haarlem-Noord. Tel. 14008

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Boskoop: W. Heerma te Aalsmeer. Dokkum: M. W. Nieuwenhuijze te Franeker. Ede: C. Smits te Sliedrecht. Gouda: A. Dubois te Oud-Beijerland.

Intrede te:

Amersfoort: J. Drenth. Tekst: Coll. 1: 28.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Bedankt voor:

Bruinisse: P. Honkoop te 's-Gravenhage. Dirksland: H. Ligtenberg te Lisse.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Asten (N.-Br.): Cand. H. van Vliet te Rotterdam.

Bleiswijk (toez.): P. Zijlstra te Noordeloos. Hoornaar (toez.): Cand. G. Samson te Waverveen. Leerbroek (toez.) en te Waverveen: Cand. J. H. Cirkel te Amersfoort. Loon op Zand: Cand. A. Vroegindewij te Waddinxveen. Schelluinen: Cand. A. Wierhof te Amersfoort. West-Terschelling (toez.): Cand. G. P. Klijn te 's-Gravenhage. Wirdum (toez.): J. Oosterhuis te Gasselte. Zuid-Beijerland (toez.): T. H. Oostenbrug te Goudarak.

Aangenomen naar:

Aasen (Herv. Evangelisatie): H. van der Loos te Lage Zwaluwe. Ballo-Raskwert: M. L. Omnes te Peins en Zweins. Eek en Wiel (toez.): Cand. J. de Groot te Amersfoort. Kamerik: J. G. R. Langhout te Den Bommel. Renswoude (toez.): Cand. H. S. J. Kalf te Amsterdam. Raalte: J. C. J. Dijkstra te Opperdoes. Vorden (toez.): B. C. Visser te Ockenbroek. Wartena en Warstiens: Cand. G. Meijer Drees te Zutphen.

Bedankt voor:

Almen-Harsten (toez.): B. C. Visser te Ockenbroek. Foudgum, Purmerland en Den IJp: Cand. J. de Groot te Amersfoort. Leerbroek (toez.), Neder Langbroek (toez.), Polsbroek en Vlist, Zegveld, Eemnes-Binnen, Arnemuiden, Eemnes-Buiten, Herkingen (toez.), en voor Meeuwen: Cand. H. S. J. Kalf te Amsterdam. Oosterbierum (Fr.): R. Bijlma te Eexta (Gron.). Wehe en Zuurdijk: J. Oosterhuis te Gasselte. Woltersum: Cand. G. Meijer Drees te Zutphen.

Intrede te:

Varik: Cand. C. Metselaar. Tekst: 2 Cor. 5: 20.

Afscheid van:

Hardenberg: W. Th. Hoek. Tekst: 1 Petr. 1: 8. IJmuiden-Oost: A. A. Wildschut. Tekst: 2 Cor. 4: 13b. Zetten (Heldring-Geschieden): J. Lammerts van Bueren. Tekst: Psalm 92: 5.

Herinnering.

Begin October geven wij de kwitanties af voor het abonnementsgeld over den termijn 1 October 1937—31 Maart 1938 (ad f 2,50 + 15 cts incassokosten). In verband hiermede verzoeken wij onzen abonné's, die, teneinde deze incassokosten te vermijden, er de voorkeur aan geven het bedrag te remitteren, dit vóór 5 October te willen doen. (Postrekening 36000). Op het stortingsbewijs gelieve men het juiste adres te vermelden, waaraan het blad gezonden wordt.

Rekeninghouders bij den Postcheque- en Girodienst geven wij in overweging, gebruik te maken van de gelegenheid tot automatisch giroeren. Men behoeft hiervoor slechts eenmaal een formulier in te vullen en te onderteekenen, waarna het Centrale Postgirokantoor er tegen een geringe vergoeding van 3 cent per keer voor zorgt, dat, zolang men abonné wenschte te blijven, prompt op den eersten dag van elk half jaar het bedrag van het abonnementsgeld op onze rekening wordt overgeschreven.

De bedoelde machtigingsformulieren zijn gratis verkrijgbaar aan elk postkantoor.

DE UITGEVERS.

CREDO

HOOFDREDACTEUR Prof. Dr V. HEPP
Het weekblad voor alle meelevende Gereformeerden.
Begin 1 October a.s.
Slechts f 1.00 per kwartaal.
Vraagt nu reeds gratis proefnr.
Uitgave J. H. KOK N.V. — KAMPEN

5 NIEUWE BOEKJES

IN

KERK EN WERELD

Een reeks geschriften over praktisch-religieuze en zedelijke onderwerpen

Heden verschenen in deze serie:

De J. OVERDUIN
HOE MOETEN WIJ HUIS-
BEZOEK DOEN?

Dr G. BRILLENBURG WURTH
VERKONDIGING EN
ZIELSZORG

Dr R. VAN DEEMTER
HEILIGMAKING

Ir B. TER BRUGGE
DISCIPELSCHAP IN DE
FABRIEK

Ds H. VELDAMP
LEVEN UIT H: T GELOOF

Belangrijke en actuele onderwerpen. Frisch, pittig en pakkend behandeld.

Prijs per boekje slechts 45 cent
2 Boekjes tegelijk à 42½ ct
3 Boekjes tegelijk à 40 ct

IN ELKEN BOEKHANDEL

Prospectus gratis bij Uw Boekhandel en bij den uitgever

J. H. KOK N.V. KAMPEN

Heden verscheen:

De Katholiciteit der
Gereformeerde Kerken
AFSCHEIDSCOLLEGE

1 JUNI 1937

DOOR

Dr H. H. KUYPER
Em. Hoogleraar.

Prijs f 1.25.

IN ELKEN BOEKHANDEL

Uitgave J. H. Kok N.V. Kampen

HEDEN VERSCHIEEN:

KARL BARTH

DOOR

Dr G. C. Berkouwer
2e DRUK

„Het is een lust om dit boek te lezen.”

Prof. Dr F. W. GROSH-
HEIDE in DE HERAUT.

„... dat we ieder, die meeleft, aanraden: ga dit boek lezen! Wij hebben er niets dan bewondering voor.” FRIESCH DAGBLAD.

„Een bron van licht over Karl Barth's theologie.”

Ds J. J. KNAF Czn.

„Een hoogst belangwekkend boek, waarvan wij de lezing warm aanbevelen.” DE AVONDPOST.

PRIJS f 2.90 - GEB. f 3.75

in elken Boekhandel.

J. H. Kok N.V. - Kampen

Mede

Brug

Mevr

Dr I

Drs

Erme

's-Gr

Phila

De F

Alle s

Prof.

INHOUD:

Schrift: C

(Matth. 1

gemeene-g

Parkeeren

tyrium van

Hollandsch

Augustus.

Javaansch

Inhoud 17

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO

HO